

WARSZTATY GMINNE DLA LOKALNYCH LIDERÓW *

Nasze pomysły na rozwój

OPRACOWANIE MATERIAŁÓW WYPRACOWANYCH PRZEZ GMINNE GRUPY WARSZTATOWE

Krypno, Dobrzyniewo Duże

15, 21, 22 stycznia 2006

Opracowane przez Martę Małecką-Dobrogowską oraz Emilię Legieta

* Warsztaty są częścią projektu realizowanego na terenie gmin Dobrzyniewo Duże i Krypno w ramach przygotowania do realizacji II schematu Pilotażowego Programu Leader+ (Działanie 2.7 Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”), finansowanego ze środków gminnych.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	3
2. CELE ORAZ METODYKA SPOTKAŃ.....	4
CZĘŚĆ I - WYBRANE ELEMENTY DIAGNOZY OBSZARU OBJĘTEGO ZSRW..	5
1. SPÓJNOŚĆ KULTUROWA OBSZARU.....	6
2. SPÓJNOŚĆ HISTORYCZNA OBSZARU.....	7
3. SPÓJNOŚĆ PRZYRODNICZA OBSZARU.....	7
4. SPÓJNOŚĆ EKONOMICZNA OBSZARU.....	8
CZĘŚĆ II - ANALIZA SWOT OBSZARU GMIN.....	9
1. ANALIZA SWOT W KONTEKŚCIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ.....	10
2. ANALIZA SWOT W KONTEKŚCIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	11
3. ANALIZA SWOT W KONTEKŚCIE UWARUNKOWAŃ EKONOMICZNYCH...	12
4. ANALIZA SWOT W KONTEKŚCIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	14
5. ANALIZA SWOT PARTNERSTWA GMIN.....	15
CZĘŚĆ III - MY I OBSZAR NASZEGO PARTNERSTWA ZA 10 LAT.....	18
CZĘŚĆ IV - POMYSŁY NA PROJEKTY SŁUŻĄCE ROZWOJOWI OBSZARU PARTNERSTWA.....	21
PODSUMOWANIE.....	28

1. WPROWADZENIE

W dniu 15 stycznia odbyło się spotkanie w Dobrzyniewie Dużym pn. „**Co daje partnerstwo?** Jakie są korzyści ze współpracy między gminami?” Uczestnikami spotkania było 40 najbardziej zaangażowanych liderów organizacji, instytucji i firm oraz inni goście z dwóch gmin partnerstwa Dobrzyniewo Duże i Krypno. Celem warsztatów było sprecyzowanie kwestii technicznych związanych z kolejnymi działaniami oraz wspólne określenie dalszych kierunków działań w oparciu o doświadczenie i wiedzę starych oraz nowych partnerów.

W dniach 21-22 stycznia 2006 roku w dwóch gminach: Krypno oraz Dobrzyniewo Duże, odbyły się warsztaty gminne pod nazwą „**Nasze pomysły na rozwój**”, których wspólnym celem było, między innymi, przybliżenie idei oraz roli partnerstwa w realizacji Pilotażowego Programu Leader+. W ramach warsztatów prezentowano strukturę oraz sposób tworzenia Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. Celem spotkań było również poznanie się potencjalnych partnerów projektów oraz ich oczekiwań związanych z realizacją Programu LEADER+ na obszarze partnerstwa.

Uczestnikami spotkań było każdorazowo około 20 przedstawicieli organizacji, instytucji i firm z terenu gminy, w której odbywało się spotkanie. Prowadzącą była animatorka partnerstwa: Emilia Legieta oraz Marta Małecka-Dobrogowska – absolwentki Szkolenia dla Animatorów Partnerstw Lokalnych organizowanego przez Program Agrolinia Funduszu Współpracy. Podczas spotkań wypracowane zostały zasady współpracy – zaakceptowane przez grupę w postaci wspólnego kontraktu, który zawierał między innymi zasady takie jak:

- *Jedna osoba mówi w jednym czasie na jeden temat*
- *Jeśli krytykujemy, to konstruktywnie, niezłośliwie*
- *Szanujemy się wzajemnie*
- *Flirtujemy*
- *Mówimy sobie po imieniu lub na „Pan/Pani (imię)”*
- *Wypowiadanie się i udział w zadaniach jest dobrowolny*
- *Mówić, co serce podpowie*
- *Dopuszczać mężczyzn do głosu.*

Z uwzględnieniem powyższych zasad, gminne grupy warsztatowe wypracowały materiały, których analiza przedstawiona została poniżej.

2. CELE ORAZ METODYKA SPOTKAŃ

Głównym celem realizowanym w ramach spotkań w poszczególnych gminach było:

- przybliżenie idei partnerstwa w Pilotażowym Programie Leader+,
- poznanie struktury i sposobu tworzenia Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- poznanie się potencjalnych partnerów projektu oraz ich oczekiwań związanych z jego realizacją,
- wspólne wybranie propozycji wiodących kierunków rozwoju,
- możliwość wymiany poglądów przy kawie i poczęstunku.

W tym celu grupy gminne wspólnie opracowały odpowiedzi na pytania dotyczące cech łączących gminy pod względem historycznym, kulturowym, środowiskowym i ekonomicznym oraz analizę SWOT obszaru gmin ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury technicznej, społecznej, warunków ekonomicznych oraz środowiska naturalnego. Uczestnicy warsztatów przedstawili także swoją wizję dla obszaru gmin w perspektywie 10 lat. Dzięki wspólnej pracy oraz wzajemnej inspiracji przedyskutowali i przedstawili zarysy tematów projektów, które mogłyby być zrealizowane w ramach PPL+. Formami pracy przyjętymi podczas warsztatów były: mini-wykład i prezentacja multimedialna, dyskusja, praca w małych grupach, burza mózgów.

CZĘŚĆ I

WYBRANE ELEMENTY DIAGNOZY OBSZARU OBJĘTEGO ZSROW

Zgodnie z założeniami harmonogramu działań partnerstwa dwóch gmin, jednym z przyjętych celów było wypracowanie elementów ZSROW, dowodzących spójności obszaru partnerstwa. W związku z tym faktem, przyjęto zasadę, iż to lokalni partnerzy wskażą te cechy, które mogą świadczyć o spójności obszaru partnerstwa.

Przyjętą metodą była praca w małych w grupach nad pytaniami koncentrującymi się wokół zagadnienia: CO ŁĄCZY NASZ OBSZAR POD WZGLĘDEM: KULTUROWYM, HISTORYCZNYM, PRZYRODNICZYM, EKONOMICZNYM. Analizując materiały wypracowane przez mieszkańców obszaru partnerstwa gmin, można stwierdzić co następuje:

1. SPÓJNOŚĆ KULTUROWA OBSZARU

To, co łączy obszar gmin pod względem kulturowym, to przede wszystkim tradycje, zwyczaje, obrzędy oraz uroczyste obchodzenie świąt religijnych, takich jak: Zielone Świątki (majenie zwierząt), Dożynki, Matki Boskiej Siewnej (zwyczaj siania dopiero po tym święcie). Gmina Dobrzyniewo Duże wymienia dodatkowo zwyczaje charakterystyczne dla tego obszaru takie jak:

- ✓ *Chodzenie z szopką*
- ✓ *Cygany*
- ✓ *Lany Poniedziałek*
- ✓ *Malowanie jaj*
- ✓ *Darcie pierza*
- ✓ *Konopielka*
- ✓ *Święte Wieczory.*

Obie gminy wskazują, iż to co łączy je pod względem kulturowym to bogata kuchnia regionalna i tradycyjne potrawy. Wśród nich wymieniano takie potrawy jak: kiszka ziemniaczana, babka ziemniaczana, kaszanka, kołduny, parniki (pępuchy), podpiwek, pyzy, „chały”, Sodziaki, farszynki, lemieszka i inne.

Obszar gmin pod względem kulturowym charakteryzuje również folklor charakterystyczny dla tego regionu: wymienione zespoły ludowe – Obrubki, Fastynki, Narwianie, Kryplanki. Ponadto obie gminy wskazują, iż na ich terenie działają twórcy ludowi zajmujący się rzemiosłem artystycznym, takim jak tkanie, haftowanie, plecenie koszy.

Gmina Krypno zauważa, że na jej terenie odbywa się wiele cyklicznych imprez, czy to gminnych (Festyn rekreacyjny 3 maja, Turniej wsi, Festyn rodzinny, Turniej aktywizacji wiejskiej), czy to powiatowych (Przeгляд zespołów folklorystycznych, Przeгляд pieśni religijnych), jak i również szkolnych (Dzień Bociana, Przeгляд teatrów szkolnych). Na terenie powyższej gminy wydawana jest Gazeta gminna: „Krypniańskie wieści” oraz wydawnictwa promujące gminę, foldery, broszury historyczne o Sanktuarium. W gminie Krypno działają: harcerstwo, Koła gospodyń wiejskich, zespoły sportowe piłki nożnej „Krypnianka”, a także Koło myśliwskie „Knieja”, istnieją również świetlice wiejskie oraz biblioteki wyposażone w kafejki internetowe.

2. SPÓJNOŚĆ HISTORYCZNA OBSZARU

Wspólna przeszłość historyczna to czynnik, który niewątpliwie łączy obszar gmin. Uczestnicy warsztatów wymieniają wydarzenia, które miały wpływ na historię regionu. Pod względem historycznym gminy łączy przede wszystkim:

- Powstanie Styczniowe,
- partyzantka,
- udział mieszkańców gminy Krypno i Dobrzyniewo w wyzwaniu ziem,
- wywóz na Sybir,
- wywóz do obozów pracy,
- kapliczki, przydrożne krzyże,
- Trakt Królewski – Zygmuntowski.

Mieszkańcy gminy Dobrzyniewo Duże wskazują, iż pod względem historycznym łączy ich wspólna przynależność parafialna i troska o wspólne dziedzictwo kulturowe oraz wymieniają Szaciły – wieś szlachecką, a także Pomnik Ofiar Faszyzmu w Dzikich. Natomiast gmina Krypno wymienia Sanktuarium i Szlak Maryjny, Grób Nieznanego Żołnierza w Morusach, Kolej carską, szlak handlowy i szlak tatarski (Kruszyn) oraz prywatne muzeum historyczno-etnograficzne: Pacowa chata (historia Sybiraków), Chata Puchalskiego.

3. SPÓJNOŚĆ PRZYRODNICZA OBSZARU

Gminy Krypno i Dobrzyniewo Duże położone są w dolinie rzeki Narew. Mieszkańcy podkreślają przede wszystkim rolę bogactwa fauny i flory oraz nieskażone, czyste powietrze. Obie gminy uważają, iż występujące zasoby naturalne są mocnym atutem do rozwoju turystyki, czy też agroturystyki na tym obszarze.

Gmina Dobrzyniewo Duże położona na terenie Puszczy Knyszyńskiej wskazuje, iż na jej terenie istnieje Rezerwat paproci królewskiej, szlak gniazd bocianich, Trakt królewski łączący elementy natury i historii oraz liczne pomniki przyrody (dąb, topola, sosna), a także źródło (gmina Dobrzyniewo, Obrubniki, Kulikówka).

4. SPÓJNOŚĆ EKONOMICZNA OBSZARU

Pod względem ekonomicznym obszar dwóch gmin łączy dobre warunki do rozwoju rolnictwa, zwłaszcza mleczarstwa (wspólna dla obu gmin przynależność do OSM w Mońkach) i możliwość wspólnego tworzenia grup producenckich; naturalne (nieskażone) środowisko – położenie w dolinie Narwi i pobliżu Puszczy Knyszyńskiej, co stwarza dobre warunki do rozwoju agroturystyki; dobre warunki dla rozwoju małej przedsiębiorczości ze względu na bliską odległość do dużej aglomeracji miejskiej (Białystok).

Gmina Dobrzyniewo Duże wskazuje dodatkowo na dobrze rozwinięty system komunikacji publicznej (PKS, MPK, PKP) pozwalający na szybki dojazd do szkół średnich i wyższych uczelni, a także do zakładów pracy.

Natomiast gmina Krypno ma szereg uwag odnośnie obszaru ekonomicznego. Są to:

- wysoki procent bezrobocia,
- niski lub średni standard życia rodziny,
- słabo rozwinięta turystyka,
- brak zakładów pracy,
- słabo rozwinięte usługi i rzemiosło,
- brak preferencji (ulg, zachęt) do rozwoju przedsiębiorczości,
- brak częstych połączeń komunikacyjnych,
- brak promocji w skali kraju naszych produktów kulinarnych.

CZĘŚĆ II

ANALIZA SWOT OBSZARU GMIN

Jednym z elementów przygotowywanej przez partnerstwo gmin strategii jest wspólna analiza SWOT. Zgodnie z założeniami, powinna ona uwzględniać takie aspekty jak: infrastrukturę społeczną, techniczną, warunki ekonomiczne i środowiskowe. Wypracowana analiza SWOT obszaru partnerstwa może być podstawą do doprecyzowania celów rozwojowych partnerstwa, zauważenia potencjału partnerów oraz obszaru, jaki reprezentują, a także wskazania najwłaściwszych sposobów realizacji tych celów w oparciu o posiadane zasoby i wykorzystanie szans. Poszczególne materiały zostały wypracowane podczas dyskusji grupowych oraz wspólnej dyskusji na forum. Przeprowadzono cztery analizy dotyczące poszczególnych aspektów, a następnie wspólnie określono te, które wydają się być najważniejsze z perspektywy partnerstwa jako całości, opracowując wspólną analizę SWOT. Poprzez nadanie rang najważniejszym cechom w poszczególnych aspektach, wybrano te, które zostały umieszczone w schemacie głównej analizy SWOT.

1. ANALIZA SWOT W KONTEKŚCIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

Dokonując analizy mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dla infrastruktury społecznej, grupy uwzględniły informacje dotyczące obszaru partnerstwa, takie jak: ochrona zdrowia i opieka społeczna, bezpieczeństwo publiczne, edukacja i wychowanie, sport i rekreacja, kultura, organizacje pozarządowe działające na obszarze objętym ZSRROW.

MOCNE STRONY

Mocne strony infrastruktury społecznej wskazywane przez uczestników warsztatów to istniejące we wsiach świetlice, będące miejscem spotkań mieszkańców wsi oraz kuchnia regionalna (gmina Krypno); sport (piłka nożna), imprezy organizowane przez szkoły oraz Centrum Kultury i zespoły ludowe (gmina Dobrzyniewo Duże). W gminie Dobrzyniewo Duże została zwrócona uwaga, iż mocną stroną jest również ciekawa historia oraz kultywowanie tradycji, co oczywiście może być elementem promocji oraz przyciągać turystów w te strony.

SŁABE STRONY

Słabe strony infrastruktury społecznej to w gminie Krypno zły stan budynków oświatowo-kulturalnych i brak promocji regionu, natomiast mieszkańcy gminy Dobrzyniewo

Duże wyliczają tu słaby stan opieki społecznej, rekreacji, brak zainteresowania mieszkańców sprawami gminy, niewielki przepływ informacji i brak potrzebnej wiedzy (brak szkoleń).

SZANSE

Gminy partnerstwa nie wskazują wystarczająco wiele możliwości rozwoju infrastruktury społecznej. Szanse te są widziane głównie poprzez rozwój promocji regionu, za pośrednictwem między innymi dwujęzycznych folderów, poprzez kontakty z różnymi grupami lokalnego działania oraz z zagranicą, a także szanse są upatrywane w możliwości uzyskania dofinansowania z funduszy i udziale w różnych programach. Z tego wynika, iż gminy rozwój infrastruktury społecznej wiążą z pozyskaniem finansów oraz szeroką promocją regionu.

ZAGROŻENIA

Zagrożeniami wskazywanymi przez gminę Krypno jest dalszy brak aktywności społecznej mieszkańców, brak powszechnego dostępu do Internetu i umiejętności jego wykorzystywania oraz zanik zainteresowania twórczością ludową. Natomiast gmina Dobrzyniewo Duże zagrożenia zauważa we wzrastającej konkurencji, biurokracji i zmieniających się uciążliwych przepisach prawnych.

2. ANALIZA SWOT W KONTEKŚCIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Dokonując analizy, należało uwzględnić informacje dotyczące obszaru partnerstwa, takie jak: sieć komunikacyjna, zaopatrzenie w energię, gospodarka wodno-ściekowa, zagospodarowanie odpadami, telekomunikacja, które są spójne z założeniami przygotowywanej strategii Partnerstwa.

MOCNE STRONY

Gminy wykazują raczej dobry stan infrastruktury technicznej. Mają dobrze rozwiniętą sieć wodociągową, telekomunikacyjną oraz są zaopatrzone w energię elektryczną i wodę. Gmina Krypno zauważa, iż mocną stroną jest również położona na ich terenie zmodernizowana oczyszczalnia ścieków, spełniająca normy europejskie oraz posiadająca duże moce przepustowe. Gmina Krypno posiada również wysypisko i prowadzi zbiórkę

odpadów komunalnych. W gminie Dobrzyniewo Duże jest dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna (PKP, PKS, MPK) oraz prawidłowo prowadzona zbiórka odpadów.

SŁABE STRONY

Słabą stroną infrastruktury technicznej, na którą wskazują uczestnicy warsztatów z obu gmin jest problem skanalizowania gmin, a szczególnie brak dostępu małych środowisk wiejskich do kanalizacji.

Ponadto Gmina Krypno wymienia szereg innych problemów takich jak:

- mało rozwinięta sieć komunikacyjna,
- słaba jakość dróg asfaltowo-żwirowych,
- brak preferencji (ulg, zachęt) do rozwoju przedsiębiorczości,
- brak odnawialnych źródeł energii, elektrowni wodnej, wiatraków,
- brak segregacji i recyklingu odpadów,
- raczkujący program internetowy.

SZANSE

Szanse rozwoju infrastruktury technicznej są głównie upatrywane poprzez pozyskanie funduszy inwestycyjnych z Unii Europejskiej, a także pozyskanie inwestorów w dziedzinie agroturystyki i ochronę środowiska naturalnego.

ZAGROŻENIA

Zagrożenia dla infrastruktury technicznej wskazali jedynie mieszkańcy gminy Krypno i wymienili tu: wandalizm, niski poziom kultury, raczkujący system internetowy.

3. ANALIZA SWOT W KONTEKŚCIE UWARUNKOWAŃ EKONOMICZNYCH

Dokonując analizy, należało uwzględnić informacje dotyczące obszaru partnerstwa, takie jak: funkcjonujące przedsiębiorstwa, potencjał ekonomiczny regionu, wsparcie instytucjonalne dla biznesu, klimat inwestycyjny, możliwości rozwoju, konkurencyjność.

MOCNE STRONY

Mocne strony w kontekście warunków ekonomicznych wskazane przez gminy to: funkcjonowanie Giełdy Rolno – Spożywczej w Fastach, dającej możliwość zbytu produktów rolnych; funkcjonowanie zakładów przetwórstwa drewna – zakłady stolarskie, tartaki, fabryka mebli; funkcjonowanie wysoko produkcyjnych gospodarstw mleczarskich; niewielka odległość od dużej aglomeracji miejskiej; dobrze rozwinięta sieć komunikacji publicznej; niespotykana gościnność mieszkańców; zmodernizowane gospodarstwa rolne.

SŁABE STRONY

Jeśli zaś chodzi o słabe strony w kontekście warunków ekonomicznych, to mieszkańcy obszaru partnerstwa wymieniają brak zakładów pracy i bezrobocie, niski standard życia, słabo rozwinięte zaplecze turystyczne (gmina Krypno), brak dużych inwestorów zainteresowanych lokowaniem pomysłów i kapitału na terenie gminy oraz generujących miejsca pracy, zbyt duże rozdrobnienie gospodarstw (gmina Dobrzyniewo Duże).

SZANSE

Szanse poprawy warunków ekonomicznych, które wymienia gmina Krypno to: brak konkurencji oraz tania energia elektryczna dzięki elektrowni wodnej w Górze. Gmina Dobrzyniewo Duże polepszenie warunków ekonomicznych widzi w coraz większym napływie turystów i inwestorów. Szansą są tu sprzyjające warunki inwestycyjne (tereny zapisane w miejscowych planach zagospodarowania pod przemysł i usługi) oraz perspektywa budowy strategicznego dla północno-wschodniej Polski skrzyżowania dróg ekspresowych (S-8 i S-19) w gminie Dobrzyniewo Duże.

ZAGROŻENIA

Uczestnicy warsztatów widzą zagrożenie w emigracji młodych ludzi do miasta i zagranicę oraz w starzeniu się społeczeństwa i znikomym przyroście naturalnym. Gmina Dobrzyniewo Duże wymienia jeszcze niestabilne prawo, często zmieniające się przepisy i wizje rozwoju gospodarczego wprowadzane przez kolejne ekipy rządowe, co jest zagrożeniem dla poprawy warunków ekonomicznych.

4. ANALIZA SWOT W KONTEKŚCIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Dokonując tej analizy, gminne grupy warsztatowe uwzględniły posiadane przez siebie informacje dotyczące obszaru partnerstwa, takie jak: stan przyrody, stopień zanieczyszczenia środowiska, warunki klimatyczne, warunki do wypoczynku, ukształtowanie terenu, zasoby wodne, lesistość i inne.

MOCNE STRONY

Mocne strony środowiska naturalnego to przede wszystkim naturalne nieskażone środowisko, bogactwo flory i fauny, liczne stawy rybne, bezpośredni kontakt z naturą oraz rolnictwo o bardzo niskim zastosowaniu chemii i nawozów, atrakcyjne tereny pod zabudowę.

SŁABE STRONY

Słabe strony środowiska naturalnego wskazane przez mieszkańców gminy Krypno to dzikie wysypiska i zaśmiecanie lasy, niebezpieczne psy i zanieczyszczona rzeka. Natomiast mieszkańcy drugiej gminy wymieniają jako słabe strony warunki do wypoczynku, zasoby wodne, brak reklamy turystycznej, nieświadomość mieszkańców, co do walorów otaczającej przyrody.

SZANSE

Gmina Dobrzyniewo Duże szanse widzi w rozwoju turystyki poprzez między innymi ścieżki rowerowe, trasy do jazdy konnej, szlak kapliczek; stworzenie miejsc do wypoczynku, zorganizowanie plaży. Natomiast gmina Krypno w ekologizacji produkcji rolnej oraz w umiarkowanym klimacie, bez niespodziewanych zjawisk.

ZAGROŻENIA

Zagrożenia wskazane przez gminy to możliwe okresy suszy, okresowe wylewanie rzek, bliskość dużego miasta, zwiększający się ruch transportowy na drodze wojewódzkiej i krajowej. Ponadto gmina Dobrzyniewo Duże widzi zagrożenie ze strony konkurencji: Białowieży, Biebrzy, plaży w Dojlidach, sąsiadujących regionów turystycznych, a dodatkowo w rozmyciu kulturowo-historycznej jedności.

5. ANALIZA SWOT PARTNERSTWA

ANALIZA SWOT PARTNERSTWA Z PERSPEKTYWY MIESZKAŃCÓW GMIN DOBRZYŃIEWO DUŻE I KRYPNO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Naturalne, nieskażone środowisko ▪ Bogactwo flory i fauny ▪ Kultuwanie tradycji, np. zespoły ▪ Rolnictwo o niskim zastosowaniu środków chemicznych ▪ Wysoki procent skanalizowania gmin (bardzo dobra gospodarka wodno-ściekowa) ▪ Gościnność mieszkańców ▪ Bliskość dużej aglomeracji miejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zakładów pracy, bezrobocie • Mała oferta rekreacji, wypoczynku • Brak promocji regionu i reklamy turystycznej • Bezpańskie psy • Brak dużych inwestorów • Słaba jakość i mała ilość dróg asfaltowo-żwirowych, słaba sieć komunikacyjna • Brak wykorzystywania odnawialnych źródeł energii • Duże rozdrobnienie gospodarstw
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Sprzedaż wyrobów kulinarnych, rękodzieła ludowego • Udział w różnych projektach, programach • Możliwość pozyskania inwestorów w turystyce i agroturystyce • Ekologizacja produkcji rolnej • Zwiększenie ilości funduszy inwestycyjnych z UE • Bliskość Białegostoku – jego mieszkańcy turystami • Rozwój promocji (dwujęzyczne foldery) • Tania energia elektryczna (elektrownia wodna w Górze) • Umiarkowany klimat bez niespodziewanych zjawisk • Ochrona dziewiczego środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencja z innymi regionami • Brak aktywności społecznej mieszkańców • Masowa emigracja młodych ludzi • Mały przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa • Zwiększający się ruch transportowy na drodze wojewódzkiej i krajowej • Brak powszechnego dostępu do Internetu i umiejętności jego wykorzystywania • Zanik zainteresowania twórczością ludową • Brak wsparcia finansowego z UE • Niestabilność prawa, często zmieniające się wizje rozwoju

KOMENTARZ DO ANALIZY SWOT – PERSPEKTYWA GMINNA

MOCNE STRONY

Za mocną stroną obszaru partnerstwa uznano bogactwo flory i fauny oraz naturalne nieskażone środowisko, którego walory można wykorzystać, aby przyciągnąć wielu turystów. Mieszkańcy gminy Dobrzyniewo Duże uznali, iż mocną stroną jest kultywowanie tradycji i bliskość dużej aglomeracji miejskiej. Natomiast z perspektywy gminy Krypno mocną stroną jest rolnictwo o niskim zastosowaniu środków chemicznych oraz wysoki procent skanalizowania gmin i gościnność mieszkańców.

SŁABE STRONY

Najczęściej wskazywane słabe strony to: brak zakładów pracy i bezrobocie, mała oferta rekreacji, wypoczynku, brak promocji regionu i reklamy turystycznej. Gmina Dobrzyniewo Duże wymienia tu jeszcze brak dużych inwestorów i duże rozdrobnienie gospodarstw. Natomiast gmina Krypno boryka się z takimi problemami jak: bezpańskie psy, słaba jakość i mała ilość dróg asfaltowo-żwirowych, słaba sieć komunikacyjna oraz brak wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.

SZANSE

Mieszkańcy gmin widzą szanse rozwoju dzięki pozyskaniu inwestorów, zdobyciu funduszy inwestycyjnych z UE, co może zapewnić udział w wielu różnych projektach, programach. Szansą jest także rozwój promocji, dzięki której coraz więcej osób będzie znało walory tego regionu oraz zaczną spędzać swój wolny czas, co może przyczynić się do wzrostu sprzedaży wyrobów kulinarnych i rękodzieła ludowego. Mieszkańcy gminy Krypno w dalszej kolejności wskazują na takie szanse, jak: ekologizacja produkcji rolnej oraz tania energia elektryczna dzięki elektrowni wodnej w Górze. Natomiast gmina Dobrzyniewo Duże dostrzega szansę w bliskości Białegostoku, gdyż jego mieszkańcy mogą być potencjalnymi turystami, których można zainteresować ofertą partnerstwa.

ZAGROŻENIA

Zagrożeniem zauważonym w gminie Dobrzyniewo Duże jest rosnąca konkurencja innych regionów, a w dalszej kolejności brak wsparcia finansowego z UE oraz niestabilność prawa i często zmieniające się wizje rozwoju. Mieszkańcy drugiej gminy uznali, iż najpoważniejszym zagrożeniem jest brak aktywności społecznej mieszkańców, marazm, następnie masowa emigracja młodych ludzi, a także mały przyrost naturalny, a co za tym idzie starzenie się społeczeństwa. Do mniej ważnych zagrożeń zaliczono tu: zwiększający się ruch transportowy na drodze wojewódzkiej i krajowej, brak powszechnego dostępu do Internetu i umiejętności jego wykorzystywania oraz zanik zainteresowania twórczością ludową.

CZĘŚĆ III

MY I OBSZAR NASZEGO PARTNERSTWA ZA 10 LAT

Uczestnicy warsztatów, zapytani o wizję rozwoju partnerstwa gmin Krypno i Dobrzyniewo Duże w perspektywie 10 lat, wskazują przede wszystkim na aktywną współpracę gmin zmierzającą do rozwoju gmin i do poprawy warunków życia mieszkańców; wspólną promocję regionu pod kątem przyrodniczym i kulturalnym. Zapytani o wizję partnerstwa za 10 lat, odpowiadali najczęściej:

- *Bardzo dobrze rozwinięta baza turystyczna, region znany nie tylko w kraju, ale i w świecie, zniknie bezrobocie.*
- *Jedna gmina, wspólny cel rozwoju turystyki i rolnictwa, wykorzystując dorzecze Narwi i dziedzictwo kulturowe.*
- *Większe zintegrowanie naszych gmin z korzyścią dla mieszkańców i środowiska.*
- *Stać się silną, aktywną grupą spotykającą się ze sobą i działającą w celu upiększenia naszych gmin i poprawy jakości życia w tych gminach.*
- *Będziemy pręźnie współpracować w dziedzinie kulturowej, wspólne imprezy, konkursy, lepsza komunikacja między gminami, bardzo częste spotkania, wymiana poglądów, doświadczeń. Wspólne wyjazdy za granicę.*
- *Powstanie małej gastronomii, agroturystyki, sprzedaż rękodzieła ludowego, rozwój rolnictwa.*
- *Doprowadzenie do rozpoznawalności partnerstwa w kraju (i Europie).*
- *Stać się partnerstwem dobrze zorganizowanym pod względem współpracy turystycznej i promocji naszego regionu pod kątem przyrodniczym i kulturalnym.*
- *Rozwój naszych gmin, kultywowanie tradycji, które wpłyną na polepszenie warunków życia mieszkańców.*
- *Będziemy krainą mlekiem i miodem płynącą.*

Podczas wspólnych spotkań udało się grupom warsztatowym ustalić przykłady wspólnej wizji, która mogłaby brzmieć następująco:

Być regionem rozpoznawalnym, atrakcyjnym pod względem turystycznym i ekonomicznym dzięki wykorzystaniu bogactwa przyrodniczego i kulturowego, gdzie dobrze żyje się ludziom.

Realizacja wizji poprzez przełożenie jej na konkretne działania przyszłej LGD zależy od działań wspólnie podjętych przez mieszkańców partnerstwa.

CZĘŚĆ IV

POMYSŁY NA PROJEKTY SŁUŻĄCE ROZWOJOWI OBSZARU PARTNERSTWA

Uczestnicy podzieleni na grupy według przynależności do jednego z sektorów (publicznego, gospodarczego lub społecznego) przedstawili swoje pomysły do zrealizowania w ramach Pilotażowego Programu Leader+. Większość wiąże się z rozwojem turystyki na tych terenach i wszelkich usług około-turystycznych. Wiele z nich zwraca uwagę na konieczność intensywnej promocji regionu, aby móc przyciągnąć turystów oraz przedstawiane są konkretne pomysły stworzenia licznych atrakcji turystycznych. Pomysły te zostały zakwalifikowane do następujących grup:

1. Rozwój i promocja partnerstwa poprzez promocję turystyki
2. Rozwój przedsiębiorczości
3. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich.

Przedstawione pomysły bardzo często łączą ze sobą te grupy i zawierają elementy zarówno rozwoju turystyki i promocji, a także przedsiębiorczości i poprawy jakości życia. Pomimo to została dokonana próba zakwalifikowania tych propozycji do wyżej przedstawionych grup.

1. Rozwój i promocja partnerstwa poprzez promocję turystyki

a) Propozycje w dziedzinie TURYSTYKI

- Szlaki piesze, ścieżki rowerowe
 - Wytyczanie nowych szlaków turystycznych
 - Szkolenie przewodników
 - Zagospodarowanie nabrzeży rzek
 - Zagospodarowanie turystyczne szlaku Maryjnego
 - Kwatery agroturystyczne
 - Szkoły jako schroniska noclegowe
- } sektor publiczny
- Zadbaj o wizytówkę regionu, np. plaże, miejsca wypoczynku – sektor gospodarczy
-
- Ośrodek wypoczynkowy
 - Ośrodek turystyczny na bazie budynku Szkoły Podstawowej w Górze nad Narwią
 - Zwiedzanie gospodarstwa rolnego
 - „Na ryby i na grzyby”
 - Wioska wędkarska
 - Punkty wędkarskie
 - Szlak krajoznawczy i wypoczynkowy, kładki, paintball
 - Chata Puchalskiego jako element szlaku turystycznego (w Morusach)
 - Ścieżka rowerowa
- } sektor społeczny

SPRECYZOWANE POMYSŁY

• **Propozycja szlaków:**

1) *Dobrzyniewo D. – Jarocin (pkt. historyczny) – Rybki (możliwość rozwoju wsi rybackiej, punktu rybackiego).*

2) *Pogorzałki – Borsukówka – (...) – Krypno (po drodze punkty grzybiarskie).*

3) *N. Aleksandrowo – Dobrzyniewo Kośc. – Ogrodniki – Krynice – Onrubniki – Chraboły (trasa nieuczęszczana przez samochody).*

Reklama istniejących zespołów folklorystycznych, istniejących muzeów, poznanie zwyczajów regionalnych, utworzenie izby regionalnej w klubie, gospodarstwa agroturystyczne przy trasach turystycznych.

4) *szlak miejscami pamięci*

• **Powstanie ścieżki rowerowej szlakiem krzyży i kapliczek - Fasty - Krypno (Szlak Królewski) a przy tym:**

✓ *izba regionalna (Obrubniki)*

✓ *rezerwat Kulikówka, baza wypoczynkowa w Kulikówce, a przy tym poznanie przyrody, zbieranie grzybów i jagód, rozrywka całymi rodzinami w weekendy i nie tylko*

✓ *źródła wody (Obrubniki, Kulikówka)*

✓ *baza wypoczynkowa (miejsce postoju) - gospodarstwa agroturystyczne przy szlaku*

✓ *reklama zespołów folklorystycznych, poznanie zwyczajów regionalnych*

✓ *miejsca modlitwy (Sanktuarium Maryjne w Krypcie)*

✓ *wędkowanie w Górze*

✓ *punkty wędkarskie w Rybkach*

✓ *szlak miejscami pamięci*

• **Propozycja odnowienia szlaku spławnego, jako szlaku turystycznego.**

W wieku XVI i XVII rzeki Jaskranka i Supraśl były rzekami spławnymi. Spławiane było drzewo z Puszczy Knyszyńskiej i Grodzieńskiej. Płynęło Narwią do Tykocina i dalej. Wieś Góra – to postój, odpoczynek.

Można wykorzystać tradycyjne sposoby – tratwy, puchówki.

Należy rozeznać:

- *zapotrzebowanie na tego rodzaju atrakcję,*

- *możliwości spławne Narwi,*

- *koszty finansowe do zainwestowania w punkty brzegowe – przystanie, pomosty, sprzęt pływający.*

„ORELSKIM SZLAKIEM NARWI”

• **1) szlak kajakowy FASTY – GÓRA – MORUSY**

W Morusach wypożyczalnia rowerów i powrót turystów rowerami szlakiem dziedzictwa kulturowego:

Morusy – Góra – Krypno – Ruda – Borsukówka – Gnita – Dobrzyniewo – Fasty.

2) *Tydzień Kultury Gmin Dobrzyniewo – Krypno (czas: maj – czerwiec)*

- *I dzień – szlak rowerowy*

- *II dzień – wyjazd do Tykocina*

- *III dzień – wyjazd do Biebrzańskiego Parku Narodowego*

- *IV dzień – Festyn rekreacyjno-sportowy 3 maja*

- *V dzień – Nasza gościnność kulturowa – odwiedzanie gospodarstw agroturystycznych na terenie gmin Dobrzyniewo i Krypno*

- *VI dzień – Piknik – zabawa ludowa z ogniskiem*

- *VII dzień – wypad na wędkarstwo - spacer po lesie (Kiermusy – Pentowo)*

- **Utworzenie szeroko rozwiniętej tematycznie ścieżki** – szlaku turystyczno -historyczno-krajobrazowego po wszystkich ciekawych punktach obu gmin, wykorzystanie bogatych zasobów krajobrazu i miejsc ciekawych (tj. gospodarstwa agroturystyczne, muzea, kościoły, dom p. Puchalskiego w Morusach, itp.) oraz rozwój i stworzenie zaplecza (bazy noclegowej i gastronomicznej) na potrzeby tego szlaku.
- **Ośrodek turystyczny na bazie budynku Szkoły Podstawowej w Rudzie.** Szkoła dysponuje nowoczesną pracownią komputerową (z funduszy unijnych) z dostępem do Internetu, projektorem multimedialnym i laptopem. Pracownię można wykorzystać np. do:
 - przeprowadzania szkoleń dla mieszkańców (np. chcących utworzyć gospodarstwo agroturystyczne),
 - utworzenia centrum informatycznego gmin,
 - stworzenia strony internetowej gmin,
 - promocji wyrobów kulinarnych lub rękodzieła, np. sprzedaż tych wyrobów przez Internet,
 - drukowania ulotek, folderów, itp.
 Szkoła może organizować różnego rodzaju imprezy, np.:
 - pokaz szkolnych teatrów,
 - Dzień Bociana,
 - Festyny wsi,
 - Imprezy sportowe itp.
 Powinna stać się miejscem, gdzie dzieci mogą ciekawie spędzić czas, np. poprzez spotkania z twórcami ludowymi.
 Modernizacja łazienek – może to być baza turystyczna dla np. grup dziecięcych.
 Utworzenie w szkole kawiarenki internetowej.
- **Utworzenie ścieżek rowerowych** wiodących wzdłuż starych zabytkowych kapliczek, utworzenie na tej ścieżce punktów gastronomicznych.
 Modernizacja świetlic wiejskich.
- **Baza turystyczno-sportowa** - ośrodek rekreacyjny w Górze nad Narwią w budynku Szkoły Podstawowej (niepublicznej), jako jeden z punktów szlaku turystycznego na terenie obu gmin.
 Szkolenie informatyczne lokalnej społeczności, kursy obsługi komputera.
- **Zagospodarowanie turystyczne szlakiem Maryjnym i krzyży przydrożnych** oraz kapliczek upamiętniających ważne wydarzenia historyczne. Utworzenie grup producenckich pomiędzy rolnikami gminy Krypno i Dobrzyniewo Duże, współpraca w szkoleniu kadr do pracy z dziećmi i młodzieżą dorastającą. Turniej wsi – partnerstwa
- **Zagospodarowanie tzw. Traktu Królewskiego Białystok-Knyszyn** na naszym terenie na odcinku Obrubniki – Chрабоły z odnogami w stronę Rudy i Kopiska
 1. Wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych w ramach np. Natura 2000 poprzez promocję zespołów folklorystycznych, przedstawienie unikatowych rezerwatów: Krzemionka we wsi Kopisk; Pióropuszanka we wsi Zalesie. Ostoi bociana czarnego (trzy w Europie) we wsi Chрабоły-Ruda na styku gmin Dobrzyniewo Duże – Krypno
 2. Produkty lokalne poprzez rozwój przewodnictwa, sprzedaż produktów i wyrobów, zatrudnienie przewodników, zapomniane kuligi w czasie zimy, wypożyczalnie sprzętu turystycznego: rowery, narty, itp.
 3. Poprawa życia na wsi: poprzez zatrudnienie obsługi imprez i przy zwiedzaniu trasy, gastronomia, przewodnictwo, zespoły muzyczne i folklorystyczne. Infrastruktura

częściowo jest: klub i szkoła w Obrubnikach, szkoła we wsi Chрабоły, Ośrodek TPD w Zalesiu. Należałoby stworzyć infrastrukturę małą, jak zadaszanie na trasie, miejsca na ognisko, na postoje. Można wykorzystać specjalnie przygotowane miejsce we wsi Kopisk przy Kościele. W ramach tej trasy można wykorzystać turystykę krajoznawczą, poznawczą, pobytową, sport aktywny. Można tu wymienić:

- trasa rowerowa- Obrubniki – Kopisk – Chрабоły
- narciarstwo – Obrubniki – Chрабоły
- trasa piesza- przejście brzegami rzeczki Kulikówki od Kulikówki do Zalesia
- połączenie roweru (kulig w okresie zimy), narciarstwo, piesza
- turystyka pobytowa, weekendowa z wypadami kilku dziennymi we wskazane miejsca, baza szkoła, klub Obrubniki, z drugiej strony Ośrodek TPD.

Atrakcją może być spotkanie jeleni, wilków, zajęcy, dzików, wiewiórek, dzikich kaczek, bocianów, itp.. Utworzenie na trasie miejsc, zatok; miejsc pobytowych nazwanych np. wilk, niedźwiedź, zajęc, jeleń z informacjami na ten temat z kukłami tych zwierząt wykonanych np. z trzciny, drzewa, kory, mchu; miejsc obserwacyjnych np. bociana czarnego, kaczek poprzez wybudowanie ambon z jednoczesnym udostępnianiem np. odpłatanie lornetek, noktowizorów, lup; pływanie łódką, obserwacja bobrów, ryb zwierząt wodnych. W związku z tym zatrudnienie przewodnika wśród pracowników gospodarstw rybackich i właścicieli stawów: stawy wodne we wsi Obrubniki (ogniska nad wodą, łowienie ryb); stawy we wsi Szaciły (bobry, łabędzie, ogniska, baza namiotowa), stawy Popielewo (obserwacja bociana czarnego, kaczek), mały zalew przy Ośrodku PDT (kapiel, biwak); około 200 m rezerwat Pióropuszanika.

Wybudowanie miejsc widokowych:

- Krynice przy wieży telewizyjnej (panorama 1/3 części gminy i części Białegostoku),
 - Chрабоły przy szkole (panorama Puszczy knyszyńskiej z Traktem Królewskim,
 - wieś Kopisk- (panorama wsi puszczańskiej z zabytkowym Kościołem) około 500 m rezerwat Krzemionka
 - Stawy Popielewo (panorama samych stawów i sąsiedniej gminy Krypno) z tamtej strony połączenie z gminą Krypno, ich gospodarstwa agroturystyczne we wsi Ruda: trasa kolejowa – przystanek Knyszyn, ewentualny przyjazd z Białegostoku, Ełku.
- Ze strony Krypna połączenie ze szkołą podstawową w Rudej (baza noclegowa, wystawy, pikniki, ogniska, młyn (zwiedzanie, próba mielenia, itp.)

b) Propozycje w dziedzinie PROMOCJI

- Promocja Partnerstwa (gazeta, broszury, reklamy)
 - Utworzenie punktów informacyjnych
 - Szkoły – cykl imprez promujących region (integracja)
 - Konkurs wiedzy o Krypnie
 - Kalendarz imprez kulturalnych obu gmin
- } sektor publiczny
- Promocja, na przykład: potrawy regionalne
- sektor gospodarczy
- Centrum informacyjne (folder, strona internetowa)
 - Wspólna strona internetowa partnerstwa
 - Kontakt z innymi partnerstwami w kraju i za granicą
 - Jednorodna wizualizacja Partnerstwa
- } sektor społeczny

SPRECYZOWANE POMYSŁY

- **Stworzenie Lokalnego Punktu Informacyjnego**, w którym każdy zainteresowany będzie mógł uzyskać informację o miejscach noclegowych, gastronomicznych i atrakcjach

turystycznych, a jednocześnie o terenach przeznaczonych pod inwestycje, o działkach przeznaczonych do sprzedaży. Ponadto w punkcie tym zainteresowani dowiedzą się, co należy zrobić, aby założyć gospodarstwo agroturystyczne (dokumenty niezbędne, wpisy, zezwolenia).

Opracowanie dokumentów i realizacja kąpieliska w Dobrzyniewie Fabrycznym. Urządzenie infrastruktury do obsługi pielgrzymów idących do Krypna.

Zagospodarowanie istniejących świetlic wiejskich do częstego ich wykorzystywania przez mieszkańców

- **Całoroczne, cykliczne imprezy lokalne, na przykład:**

- dni Krypna i Dobrzyniewa,
- dni kabaretu „Nad Narwią”,
- promowanie gmin, skupienie się zwłaszcza na promocji przyrody, kultury,
- zagospodarowanie nabrzeża rzeki (promenady), co zwiększy napływ turystów i rozwój gastronomii.

Rozpowszechnianie produktu lokalnego poprzez wystawy, konkursy.

Zorganizowanie wiosek tematycznych i dydaktycznych na trasie Dobrzyniewo – Krypno.

- **Świąteczno-promocyjny tydzień w gminie Krypno, jako baza wypadowa**

- pokaz punktów interesujących w gminie wartych zobaczenia
- kulinarne dziedzictwo naszego obszaru.

Promocja w mediach.

- **Szeroko pojęta promocja, która wiąże się w późniejszym okresie z zorganizowaniem szkoleń, które przygotowują mieszkańców do zakładania własnych małych zakładów pracy, dających zatrudnienie innym; przy okazji wykorzystanie umiejętności kulinarnych i umiejętności twórczych oraz organizacja ciekawie spędzonego czasu na terenie naszych gmin, przekazania historii i pokazania wszystkiego, co powinno być pokazane.**

Wiąże się to również z podniesieniem kultury społecznej, a jednocześnie ze zmniejszeniem patologii społecznych poprzez dawanie wzorców dzieciom i młodzieży i zainteresowaniem ich współpracą.

2. Rozwój przedsiębiorczości

- Szkolenie chętnych do prowadzenia działalności gospodarczej – sektor publiczny
- Utworzenie zaplecza dla ludzi przedsiębiorczych
- Tworzenie grup producenckich przez rolników } sektor gospodarczy
- Żywność ekologiczna, np. piekarnia ekologiczna (jest młyn w Rudzie) – sektor społeczny

POMYSŁY

- W Polsce są mało znane i rozwinięte odnawialne źródła energii elektrycznej. Unia Europejska kładzie na ten aspekt duży nacisk: nasze gminy i mieszkańcy mogliby wykorzystać w tym kierunku swoje moce przez np. sadzenie wierzby energetycznej do ogrzewania swoich mieszkań, wykorzystać rzeki do instalowania turbin energetycznych. W terenach odkrytych instalować wiatraki.

3. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich

a) Propozycje w dziedzinie INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

- *Place zabaw dla dzieci*
 - *Zmodernizowanie świetlic wiejskich*
 - *Kafejki internetowe w świetlicach wiejskich*
- } sektor publiczny
- *Sala weselna*
 - *Ośrodek dydaktyczny*
- } sektor społeczny

POMYSŁY

- *Kanalizacja wsi, zrobienie projektów kanalizacji; ochrona wód i przyrody; rozbudowa świetlic wiejskich.*
- *Poprawa wyglądu estetycznego poszczególnych miejscowości na terenach naszych gmin. Spotkanie się i zaznajomienie z turystami, przez co moglibyśmy uzyskać wiele świeższych informacji na temat warunków życiowych danych miejscowości i okolic.*

INNE PROPOZYCJE

- *Szkolenie kadr do pracy z dziećmi i młodzieżą i dorosłych*
 - *Turniej wsi Partnerstwa*
 - *Zrzeszanie się kobiet (Koła Gospodyń), „Koło kobiet z klasą”*
- } sektor publiczny
- *Szkolenia informatyczne lokalnej społeczności (kurs obsługi komputera)*
 - *„Szkoła Przetrwania”*
 - *Schronisko dla psów*
- } sektor społeczny

PODSUMOWANIE

Dyskusje, jakie odbyły się podczas warsztatów oraz materiały wypracowane przez przedstawicieli dwóch gmin pozwalają na sformułowanie głównego wniosku, iż obszar tworzącego się partnerstwa potrzebuje jeszcze silniejszej integracji samych partnerów, przygotowania spójnej wizji rozwoju dla obu gmin. Ogromną szansą jest promocja partnerstwa poprzez turystykę. Należy podkreślać, promować znane tu tradycje, obyczaje i zwyczaje obecne na tym terenie od dawna. Służyć temu mogłyby na przykład przygotowane w ramach Pilotażowego Programu Leader+ projekty tras turystycznych, odnowienie i inwentaryzacja istniejących już szlaków.

Mieszkańcy Partnerstwa podkreślają rolę promowania wartościowych aspektów ich kultury i tradycji. Na szczególną uwagę zasługuje Zygmunowski Trakt Królewski. Należałoby przeprowadzić dalszą analizę czy właśnie wokół tej idei należy budować strategię rozwoju tworzącego się Partnerstwa.